

Тэрэза ГОЛУБ, Алена ВАСІЛЕВІЧ

ЗБОР ТВОРАЎ ІВАНА ШАМЯКІНА Ў 23 ТАМАХ: ПА ВЫНІКАХ ВЫДАННЯ

Іван Шамякін — адзін з самых плённых і папулярных аўтараў мінулага стагоддзя, яго творы не толькі чыталіся, але і атрымлівалі шырокі рэзананс, успрымаліся і ацэньваліся па-рознаму, як і сама асоба пісьменніка. Але як трапна заўважыў Уладзімір Гніламёдаў у прадмове да першага навукова каментаванага выдання спадчыны пісьменніка ў 23 тамах: «Без твораў І. Шамякіна нельга зразумець і тую эпоху, якая цяпер стала нашым мінулым — другую палову XX стагоддзя, і новую, у якой мы жывём сёння»* (с. 44).

Іван Пятровіч — не толькі вядомы літаратар XX—XXI стагоддзяў, але і актыўны грамадскі дзеяч, вучоны. Дваццаць шэсць гадоў (1954—1980) ён працаваў у праўленні Саюза пісьменнікаў БССР, дзе пэўны час займаў пасаду першага сакратара праўлення, дванаццаць гадоў (1980—1992) быў галоўным рэдактарам выдавецтва «Беларуская савецкая энцыклапедыя імя Петруся Броўкі», на працягу дваццаці двух гадоў (1963—1985) выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР (з 1971 па 1985 гг. — Старшыня Вярхоўнага Савета), амаль дзесяць (1980—1989) — дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. У 1963 г. у складзе дэлегацыі БССР удзельнічаў у рабоце XVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны, прайшоў па франтавых дарогах ад Мурманска да Ландсберга-на-Варце. З 1987 г. узначальваў Беларускі камітэт абароны міру.

Нават паводле гэтага няпоўнага пераліку асноўных кірункаў дзейнасці народнага пісьменніка можна ўявіць, які вялікі аб'ём працы (пошук, збор, вывучэнне, сістэматызацыя) неабходна было выканаць, перш чым распачаць даследаванне гісторыі тэксту кожнага канкрэтнага твора, правесці яго тэксталагічнае вывучэнне, напісаць каментарыі. Часам адна, на першы погляд, нязначная дэталёвая можа адыграць істотную ролю ў спасціжэнні нараджэння задумы твора, яе рэалізацыі, ва ўстанаўленні дакладнага датавання і г. д.

Сусветная і айчынная эдыцыйная практыка сведчыць пра тое, што нават пры самых спрыяльных умовах сабраць неабходныя для падрыхтоўкі навукова каментаванага выдання матэрыялы, тым больш у хуткім часе пасля смерці пісьменніка, невялікаму калектыву дастаткова цяжка.

Пры распрацоўцы канцэпцыі пад увагу браліся розныя фактары, якія датычаць захаванасці творчай спадчыны мастака слова, збору і вывучэння матэрыялаў, звязаных з жыццём і дзейнасцю, узроўню іх навуковай сістэматызацыі і апісання ў архіўных фондах дзяржаўных устаноў і прыватных асоб, тэрміну, адведзенага на падрыхтоўку, кадравых пытанняў, рэнтабельнасці выдання і інш. Каб вызначыць тып Збору твораў, яго кампазіцыю, колькасць тамоў, выпрацаваць прынцыпы падачы матэрыялаў навукова-даведачнага характару, не дастаткова мець агульнае ўяўленне пра творчасць пісьменніка, найбольш значныя перыяды яго жыццёвага і творчага шляху. Тэксталагія вымагае дакладнасці. Менавіта яе

* Гніламёдаў, У. В. Пісьменнік дзвюх эпох // Шамякін, І. П. Збор твораў. У 23 т. Т. 1. — Мінск: Маст. літ., 2010. — С. 3—155. Тут і далей спасылкі даюцца на гэтую публікацыю з указаннем у дужках нумара старонкі.

і не хапала тэксталагам на самым пачатку працы: не было звестак пра колькасць апублікаваных і не апублікаваных твораў, стан фондаў І. Шамякіна ў архівах Беларусі і за яе межамі, ступень іх навуковай апрацаванасці. Адсутнічала інфармацыя пра наяўнасць аўтографу, аўтарызаваных машынапісных тэкстаў, карэктурных адбіткаў. Ніхто не займаўся выяўленнем і зборам эпістальнай спадчыны, службовых і асабістых дакументаў і г. д. Няма ў сталіцы Беларусі і музея І. Шамякіна, які б таксама, як і музеі класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, стаў навукова-культурным цэнтрам па зборы, захаванні і папулярызацыі духоўнай спадчыны пісьменніка.

На падставе праведзенай пошукавай працы ў архівах Рэспублікі Беларусь на пачатковым этапе ажыццяўлення праекта было ўстаноўлена, што большасць матэрыялаў, звязаных з жыццём і творчасцю І. Шамякіна, зберагаецца ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва, прыватным зборам нашчадкаў пісьменніка, а таксама ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь. У сямейным архіве захоўваюцца аўтографы асобных раманаў і аповесцей, іх аўтарызаваныя машынапісныя тэксты, дзённікі, успаміны, якія не маюць покуль адзінак адпаведнага навуковага ўліку. У Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва, напрыклад, фонд І. Шамякіна складаецца з пяці вопісаў (1945—1996 гг.), у якіх налічваецца 509 спраў, 4987 адзінак захавання.

Прымаючы пад увагу адзначанае вышэй, вельмі сціслы тэрмін (2007—2014), адведзены на выкананне праекта, а таксама тое, што праблемы тэксталагіі твораў пісьменніка ў беларускім літаратуразнаўстве не вывучаліся (у адрозненне ад твораў М. Багдановіча, Я. Купалы, Я. Коласа, М. Гарэцкага) і іх тэарэтычнае асэнсаванне будзе адбывацца адначасова з падрыхтоўкай тэкстаў, аўтарамі навуковай канцэпцыі быў прапанаваны шэраг рацыянальных рашэнняў. Адно з асноўных палажэнняў, на якім будзе структура выдання, наступнае: першы пасмяротны Збор твораў народнага пісьменніка неабходна ажыццявіць з разлікам на шырокае кола чытачоў, абраць навукова-масавае тып выдання. У адпаведнасці з гэтым, Збор твораў павінен уключаць ґрунтоўную прадмову да ўсяго выдання, разгорнутыя пасляслоўі да кожнага тома, а таксама папулярна выкладзеныя літаратурныя і рэальныя каментарыі. Прыналежнасць да навуковага тыпу будзе забяспечана адпаведнай працай над падрыхтоўкай тэкстаў твораў, іх каментаваннем (выбар крыніцы асноўнага тэксту, выпраўленне памылак, дакладнае датаванне, паўната рэальнага каментарыя і г. д.). А вось скіраванасць выдання на масавага чытача якраз і закліканы пацвердзіць папулярна напісаныя прадмова, пасляслоўі, а часткова і гісторыка-літаратурны каментарый. Зразумела, погляд на літаратурную спадчыну пісьменніка з пэўнай часовай адлегласці заўсёды ўносіць тых ці іншых карэктавы, колькі мяняюцца крытэрыі эстэтычнай ацэнкі і трактоўка гістарычнага мінулага. Гэта датычыць і падзей Кастрычніка, і Брэсцкага міру, і вобраза Леніна, і многіх аспектаў, звязаных з паказам Вялікай Айчыннай вайны, партызанскай барацьбы, перыяду акупацыі Беларусі.

Пастаўленыя задачы патрабавалі пошукаў найбольш эфектыўных і дзейсных форм навукова-арганізацыйнай і метадычнай працы. Так узнікла ідэя аб наладжванні творчых кантактаў з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі: у 2008 г. у БДУ і МДУ імя А. Куляшова былі створаны часовыя навуковыя калектывы, у якіх спецыялісты па творчасці І. Шамякіна прынялі ўдзел у напісанні пасляслоўяў. Узначальвалі іх адпаведна — доктар філалагічных навук, прафесар Т. Шамякіна і доктар філалагічных навук, прафесар А. Макарэвіч.

У прадмове дадзена агульная ацэнка творчасці І. Шамякіна, раскрыта змястоўна-праблемнае багацце яго твораў, іх жанравая разнастайнасць, вызначана месца пісьменніка ў беларускай літаратуры. Творы І. Шамякіна, як справядліва адзначае Уладзімір Гніламедаў, «вельмі розныя па ідэйна-тэматычным змесце, праблематыцы, чалавечых характарах, жанрава-стылёвых асаблівасцях, але разам з тым ёсць між імі і шмат агульнага. Агульнае — у іх «маральнай філасофіі», роздуме пісьменніка над прызваннем чалавека, яго месцам у жыцці і ўчынкамі, лёсам

яго маральных і духоўных каштоўнасцей — такіх, як дабро і зло, пачуццё абавязку, патрыятызм. Адносіны да грамадства, сумленне, годнасць і г. д. (с. 43). Нельга не пагадзіцца з высновай даследчыка, што І. Шамякін быў «паспяховым пісьменнікам, які пакінуў глыбокі след у літаратуры і ў памяці нашчадкаў» (с. 3).

У адпаведнасці з канцэпцыяй выдання ў яго аснову пакладзены жанрава-храналагічны прынцып.

Так, 1—2 тамы складаюць 84 апавяданні, з іх 51 уключана ў Збор твораў упершыню (апавяданне «Госці з Берліна», датаванае 1946 годам, раней нідзе не друкавалася).

Том пачынаецца апавяданнем «У снежнай пустыні» (1944—1946), паколькі сам пісьменнік і акадэмік В. Каваленка лічылі яго «адной з першых сур'ёзных творчых спроб». Аўтарская кампазіцыя захавана таксама для апавяданняў са зборніка «Промні маленства» (2002).

Многія творы малой праяўнай формы друкаваліся толькі на старонках часопісаў, газет і зборнікаў. Упершыню ў Збор твораў уключаны, напрыклад, «Выпрабаванне пачуццяў» (1945), «Міжнароднае права», «На знаёмых шляхах», «У дзень Перамогі» (усе — 1946), «Жыццё», «Далёкая камандзіроўка» (усе — 1947), «Газета» (1948), «Складанае пытанне», «Залатыя агні», «Маленькая парыжанка», «У Маскву» (усе — 1949), «Рэчы падказалі» (1950), «Дзве сілы», «Пільнасць» (усе — 1951), «Аграном» (1954), «Адведзіны» (1999), «Хабар» (2001), «Ваня-кніжнік» (2002) і інш.

Што датычыць прыжыццёвых Збораў твораў І. Шамякіна ў 5 тт. (1965—1966), у 6 тт. (1977—1979) і ў 8 тт. (2000—2007), то ў іх аўтарам змешчаны толькі асобныя апавяданні. На старонках першага з іх надрукавана 28 апавяданняў (яны пададзены ў 1, 2 і 3 тамах услед за раманамі). У Збор твораў у 6 тт. уключана толькі 8 (т. 2): «Магрос з “Алега”» (1970), «Хлеб» (1969), «Бацькі і дзеці» (1954), «Дзівак-чалавек» (1960), «Аксана» (1965), «Першае спатканне» (1953), «Дзеці настаўніцы» (1960), «Непрыгожая» (1960). Большасць з іх, за выключэннем першых двух, уваходзіла ў папярэдняе выданне. Толькі адно апавяданне «Трагедыя партызана» (2001) аўтар падаў у апошнім Зборы твораў.

3—8 тамы змяшчаюць 26 аповесцей (1945—2000), з іх 11 уключаны ў Збор твораў упершыню: «Драма», «Paradies auf Erden», «Падзенне», «Бумеранг», «Без пакаання», «Партрэт», «Выкармак», «Зона павышанай радыяцыі», «Завіхрэнне», «Стары рамантык», «У засені палаца». У 8 том таксама ўпершыню ўключана 7 п'ес (1957—1979): «Не верце цішыні», «Выгнанне блудніцы», «Дзеці аднаго дома», «Баталія на лузе», «Экзамен на восень», «І змоўклі птушкі», «Залаты медаль».

У 9—20 тамы уваходзяць 13 раманаў, з іх «Зеніт» упершыню ўключаны ў Збор твораў.

21 том складаюць «Успаміны» пра пісьменнікаў, кампазітараў, рэжысёраў і дакументальны цыкл «Начныя ўспаміны» (1959—2003). У Збор твораў упершыню ўключаны ўспаміны: «Сустрэчы з настаўнікамі», «Так жылі паэты», «Спакойная мудрасць і мужны талент», «Палёт над Палессем», «Свая нялёгкая дарога», «Вернасць тэме і героям», «Чарадзей», «На камні, жалезе і золаце», «Жыццё паэта», «Рэжысёр з вялікай літары», а таксама навелы з цыкла «Начныя ўспаміны»: «Незвычайны чыгач», «Літэрны паёк», «Каго “падсасорыць”?», «Памятны юбілей», «Сябры», «Што сказаў Маўр», «Ох, бабы!», «Жудасць», «Быў час», «Страх над Сожам», «Выхавецель», «Страхі над акіянам і за ім», «Фінал шчасця», «Навагодні жарт», «Трымай дыстанцыю», «Пагарэльцы», «Аўтограф», «Ганарар», «Беднасць», «Практыка», «Аўтамабіль», «Адэса», «Асуджэнне за талент», «Панцеляймонава кіно», «За святочным сталом», «Хто? За што?».

У 22 томе змешчаны «Роздум на апошнім перагоне: Дзённікі 1980—1994 гадоў».

23 том складаюць публіцыстыка (1948—2004), лісты (1947—1999) пісьменніка, а таксама «Летапіс жыцця і творчасці». У раздзеле «Публіцыстыка» друкуецца 27 артыкулаў: прамовы, выступленні па актуальных пытаннях творчага жыцця,

рэцэнзіі, літаратурна-крытычныя артыкулы, прадмовы да кніг. Усе яны ў Збор твораў уключаны ўпершыню.

У раздзеле «Лісты» змешчана 119 тэкстаў, з іх упершыню публікуецца 76 адзінак паводле аўтографу, якія захоўваюцца ў прыватным архіве нашчадкаў пісьменніка. Гэта лісты да У. Азаранкі (№ 102), С. Андраюка (№ 118), М. Аўхімовіча (№ 36), Г. Барташэвіча (№ 94), С. Баруздына (№ 92), І. Бут-Гусаіма (№ 106), В. Вольскага (№ 86), Г. Вылчава (№ 74), В. Ганічава (№ 77), В. Гаўрыленкі (№ 117), Н. Гузава (№ 107), Дзмітрыя Сяргеевіча (№ 108), М. Дзяльца (№ 105), Я. Драйчука (№ 50), Г. Жыке (№ 88), М. Засіма (№ 3, 4), П. Кабзарэўскага (№ 22, 49, 54, 61, 65, 66, 67, 68, 69), А. Капыціна (№ 85), Карачкоўскай (№ 19), Г. Карпава (№ 112), В. Карпавай (№ 89), Ц. Кісялёва (№ 101), Г. Крывуліна (№ 113, 116), М. Лесючэўскага (№ 39, 76, 79), У. Ляпёшкіна (№ 78), П. Манастырскага (№ 82), Г. Маркава (№ 84), А. Марчанкі (№ 99), Г. Марчука (№ 119), А. Махнача (№ 57), К. Мацішэўскага (№ 29), П. Машэрава (№ 75, 80, 90, 95), У. Муранкова (№ 55), Ніны Андрэеўны (№ 63), П. Панчанкі (№ 16), М. Полазава (№ 103), Пратапопава (№ 109), І. Рудкова (№ 34), А. Румянцава (№ 40), Ф. Самбука (№ 87), А. Санчукоўскага (№ 91), А. Сахарава (№ 98), І. Семянцова (№ 114), Ю. (№ 93), Ю. Сцепанішэўскага (№ 70), А. Тама (№ 83), Максіма Танка (№ 104), С. Уладзімірава (№ 81), у рэдакцыю «Літаратурной газеты» (№ 10), Ю. Хусаінава (№ 110), Цярэнція Сяргеевіча (№ 56), А. Цішкевіча (№ 115), А. Чакоўскага (№ 97), М. Шамякінай (№ 9, 59), С. Шардыкі (№ 33), В. Шарапава (№ 48), В. Шауры (№ 43), Б. Эрына (№ 47), У. Яроменкі (№ 96, 111).

Уключана 43 лісты, апублікаваныя ў часопісах, але ў Збор твораў не ўваходзілі — да А. Г. Астроўскага (№ 100), У. Б. Карпава (№ 1, 46), П. С. Кабзарэўскага (№ 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 35, 38, 41, 45, 51, 52, 58, 62, 64), М. Ц. Лынькова (№ 2, 71), С. В. Марцалева (№ 72), Максіма Танка (№ 44, 53, 73), М. Г. Ткачова (№ 6, 32, 37, 42, 60). У выпадку адсутнасці аўтарскай даты ў каментарыях аргументуецца датаванне ліста.

У 23 том уваходзіць «Летапіс жыцця і творчасці», упершыню складзены М. Мушыньскім. Даследуецца не толькі біяграфія пісьменніка, асвятляюцца падзеі яго асабістага жыцця, адносіны з сябрамі, пісьменнікамі, перакладчыкамі, але і раскрываецца яго шматгранная грамадская дзейнасць, выданне змяшчае разнастайныя фактычны матэрыял і адлюстроўвае ўклад І. Шамякіна ў развіццё нацыянальнай культуры, мастацкай прозы, драматургіі і кінамастацтва. Завяршаюць том «Паказальнік лістоў па адрасатах», «Анатаваны паказальнік імёнаў», «Спіс прынятых скарачэнняў», а таксама «Паказальнік твораў да 1—23 тт».

Для вызначэння дакладнага аўтарскага тэксту твораў, іх датавання і напісання каментарыяў былі выкарыстаны матэрыялы, якія захоўваюцца ў Беларускам дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва (БДАМЛМ), у рукапісным фондзе бібліятэкі Інстытута мовы і літаратуры НАН Беларусі, у Расійскай нацыянальнай бібліятэцы (Санкт-Пецярбург; менавіта там быў знойдзены аўтограф рамана «Петраград-Брэст»).

Вялікая колькасць аўтографу, аўтарызаваных і неаўтарызаваных машынапісаў, чарнавых накідаў асабліва апошніх гадоў захоўваецца ў прыватным архіве нашчадкаў Івана Шамякіна. Дзякуючы цеснаму і плённаму супрацоўніцтву з якімі (у калектыве тэксталагаў працуе малодшая дачка пісьменніка Алеся Іванаўна, а кіраўніком групы, створанай у БДУ, з'яўлялася Таццяна Іванаўна) былі расчытаныя шматлікія рукапісныя матэрыялы, удакладнены звесткі асабістага характару.

За асноўны тэкст твораў прыняты прыжыццёвыя Зборы твораў, у падрыхтоўцы якіх Іван Пятровіч прымаў непасрэдны ўдзел; у некаторых выпадках — аўтографы, асобныя выданні твораў, публікацыі ў зборніках, часопісах, газетах.

Аналітычнае даследаванне і зверка ўсіх вядомых крыніц тэксту выявіла, што аўтар шмат працаваў над паляпшэннем мастацкіх вартасцей напісаных ім твораў. Ён уносіў зэнсавыя і моўна-стылёвыя змены. З мэтай удасканалення характараў і сюжэтных ліній перапрацоўваў значныя фрагменты тэксту, дапісваў новыя кавал-

кі, рабіў скарачэнні. Мелі месца і праўкі ідэалагічнага характару, выкліканыя тагачаснай палітычнай кампаніяй па асуджэнні «культу асобы» Сталіна. Пэўныя змены зроблены пад уплывам крытычных водгукаў чытачоў і калег.

Канцэпцыяй выдання было прадугледжана падаваць найбольш значныя ў мастацкіх адносінах варыянты і розначытанні ў раздзеле «Каментарыі». Выключэнне зроблена толькі для першых двух тамоў, дзе фактычна варыянты і розначытанні пададзены ў поўным аб'ёме. Такім чынам, у кожнага ёсць магчымасць разгадаць сакрэты мастацкага майстэрства і самастойна прасачыць за тым, як з набыццём жыццёвага досведу адбываўся прафесійны рост пісьменніка.

Сабраць, вывучыць і падрыхтаваць да выдання творчую спадчыну ў найбольш поўным аб'ёме, падаць тэксты без скажэнняў і памылак, у адпаведнасці з апошняй творчай воляй аўтара — галоўная мэта, на якую была скіравана праца тэкстолагаў.

Заўважым, што падрыхтоўка да выдання, тэксталагічны этап працы пачаліся ў 2007 г., а ўжо ў 2010 г. выйшлі першыя два тамы, у 2011 г. — 5 тамоў (3 — 7 тт.), у 2012 г. — 4 тамы (8 — 11 тт.), а ў 2013 і 2014 гг. — па шэсць тамоў: (12—17 і 18—23). Як бачым, тэрміны, вызначаныя для навуковага праекта такога маштабу, былі надзвычай кароткімі.

У выніку даследавання гісторыі тэксту і рэдагавання твораў І. Шамякіна, вывучэння тагачаснай крытыкі для кожнага тома напісаны каментарыі. Тэксталагічны ўключае звесткі пра асноўную крыніцу тэксту, усе вядомыя на час падрыхтоўкі рукапісныя і друкаваныя крыніцы, прыжыццёвыя выданні, месца першай публікацыі і датаванне твораў, апісанне аўтографу і аўтарызаваных машынапісаў. Гісторыка-літаратурны каментарый раскрывае гісторыю тэксту твора, асвятляе і аналізуе крытычныя водгукі сучаснікаў І. Шамякіна. Рэальны каментарый змяшчае інфармацыю пра гісторыка-культурныя, палітычныя падзеі, гістарычных асоб, цытаты з твораў іншых аўтараў, лексіку абмежаванага ўжытку і інш. Сярод пісьменнікаў, чые творы найбольш часта згадвае І. Шамякін, — Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч, А. Макаёнак, А. Чэхаў, А. Пушкін, М. Лермантаў, М. Горкі, М. Някрасаў, У. Маякоўскі, Ф. Дастаеўскі, У. Шэкспір, Мальер. Шмат цытат прыведзена з Бібліі, з фальклорных твораў і г. д.

У раздзеле «Каментарыі» таксама падаюцца найбольш значныя ў мастацкіх адносінах варыянты і розначытанні, выяўленыя ў працэсе зверкі тэксту з усімі адшуканымі на сённяшні дзень рукапіснымі і друкаванымі крыніцамі, паасобныя выпадкі правак моўна-стылёвага характару, якія адлюстроўваюць працу аўтара, што, безумоўна, дазваляе прасачыць працэс работы, рэалізацыю мастацкай задумы і творчую эвалюцыю пісьменніка.

У выніку вывучэння гісторыі тэксту ўдакладнены ці пашыраны даты напісання многіх **апавяданняў** (да прыкладу, «У дзень Перамогі»: 1946 г. *замест* 1945, «У Маскву»: 1949 г. *замест* 1950, «Нагаша»: 1948 г. *замест* 1949 г., «Завіруха»: 10 лют. — 4 сак. 1955 г. *замест* 1955 г., «Былы»: 1956 г. *замест* 1957 г., «Дзеці настаўніцы»: 2 студз. — 28 лют. 1960 г. *замест* 1960 г., «Дзівак-чалавек»: 1960 г. *замест* 1963 г., «Трагедыя партызана»: 27.12.2000 г. — 7.01.2001 *замест* 2001 г. і інш.); практычна ўсіх **апавесцей** (да прыкладу, «Помста»: чэрв. — ліп. 1945 г. *замест* 1945 г., «Браняпоезд “Таварыш Ленін”»: 1969 г. — 13 лют. 1970 г. *замест* 1969 г., «Першы генерал»: 1 верас. 1968 г. — 30 снеж. 1969 г. *замест* 1968 — 1969 гг., «Ах, Міхаліна, Міхаліна...»: 12 сак. — 20 ліп. 1965 г. *замест* 1965 г., «Шлюбная ноч»: 2 студз. — 11 чэрв. 1974 г. *замест* 1976 г., «Ахвяры»: 15 ліп. 1988 г. — 3 крас. 1989 г. *замест* 1989 г., «Вернісаж»: май — 21 жн. 1992 г. *замест* 1992 г., «Сатанінскі тур»: 14 студз. — 27 лют. 1993 г. *замест* 1993 г., «Падзенне»: 8 крас. — 29 мая 1993 *замест* 1993 г., «Адна на падмостках»: 1 — 31 жн., 18 — 24 кастр. 1993 г. *замест* 1993 г., «Бумеранг»: 5 лют. — 18 крас. 1994 г. *замест* 1994 г., «Без пакаяння»: 18 ліп. — 24 жн. 1994 *замест* 1995, «Партрэт»: 1 ліп. — 27 ліп. 1995 г. *замест* 2004 г., «Выкармак»: 11 верас. — 25 лістап. 1995 г. *замест* 1995 — 1996, «Палеская мадонна»: 15 чэрв. — 15 ліп. 1996 г. *замест* 1996, «Пошукі прытулку»: 20 крас. — 27 ліп. 1999 г. *замест*, 1999 г., «У засені палаца»: 12 — 26 кастр. 1999 г.

замест 2000 г., «Абмен»: 2 сак. 2000 г. замест 2001 г., «Стары рамантык»: 20 чэрв. — 9 ліп. 2000 г. замест 2000 г. і інш) і **раманаў** («Глыбокая плынь»: 1946 — 1949 гг. замест 1949 г., «У добры час»: 1949 — 1952 гг.; 23 сак. 1962 — 20 лют. 1965 г. замест 1949 — 1952 гг., «Зеніт»: 2 кастр. 1984 г. — не пазней за жн. 1987 г., «Злая зорка»: 1 жн. 1989 г. — 26 мая 1990 г. замест 1991 г., «Вялікая княгіня»: 20 снеж. 1994 г. — 8 крас. 1995 г. замест 1996 г. ды інш.). Як вынікае нават з прыведзеных звестак, тэксталагамі здзейснена велізарная праца не толькі па ўстанаўленні дакладных дат напісання твораў, але і па выпраўленні памылковых, а, як вядома, датаванне з'яўляецца адной з асноўных задач тэксталогіі.

Асаблівасцю дадзенага выдання з'яўляецца і ўключэнне пасляслоўяў да кожнага тома, напісаных спецыялістамі па гісторыі беларускай літаратуры ХХ ст.: Т. Бельскай, А. Бельскім, Л. Дуктавай, Вяч. Караткевічам, М. Каратковым, Я. Клімцем, А. Макарэвічам, М. Мушыньскім, Т. Шамякінай. У пасляслоўях пададзена ацэнка творчасці І. Шамякіна з пазіцыі сучаснага літаратуразнаўства, прааналізавана праблематыка яго твораў, жанравая разнастайнасць, засяроджана ўвага на актуальнасці ўзнятых праблем, на недастаткова вывучаных аспектах яго творчасці, вызначана месца пісьменніка ў гісторыі беларускай літаратуры, што, безумоўна, садзейнічае больш глыбокаму і ўсебаковому асэнсаванню ролі і месца І. Шамякіна ў айчынным і сусветным слоўным мастацтве.

У беларускім літаратуразнаўстве ўпершыню праведзена навукова-тэксталагічнае даследаванне спадчыны І. Шамякіна, а навукова каментараваны Збор твораў выдаецца ў найбольш поўным на сённяшні дзень аб'ёме. Падчас навукова-тэксталагічнай падрыхтоўкі былі вывучаны і прааналізаваны ўсе вядомыя на сённяшні дзень рукапісныя (аўтографы) і друкаваныя крыніцы (машынапісы, прыжыццёвыя і пасмяротныя выданні) тэкстаў пісьменніка, праведзена іх аналітычная зверка, здзейснены выбар асноўнага тэксту. Недакладнасці, арфаграфічныя памылкі і прапушчаныя літары папраўлены ў Зборы твораў без агаворак. Выпраўленне фактычных памылак падаецца ў каментарыях. Скарачэнні ў тэксце, акрамя агульнапрынятых, раскрываюцца поўнасю і прыводзяцца ў квадратных дужках. У квадратных дужках падаюцца і пазначэнні «*нрзб*» у выпадках нечытальнасці, а таксама дата пад тэкстам, вызначаная паводле вывучэння яго гісторыі.

Дакладныя, навукова вывераныя тэксты, каментарыі, пасляслоўі, найбольш дасканалыя ў мастацкіх адносінах варыянты не толькі прадстаўляюць даследчыкам і чытачам каштоўны матэрыял па мастацкай гісторыі, мове, дапамагаюць зразумець твор у кантэксце часу, асэнсаваць пазіцыю тагачаснай крытыкі і самога аўтара, але і з'яўляюцца крыніцай для новых гісторыка-літаратурных і тэарэтычных даследаванняў, даюць магчымасць для пераасэнсавання многіх сацыяльна-культурных падзей. Збор твораў у 23 тамах можа стаць асновай для падрыхтоўкі першага Поўнага збору твораў, метадалагічнай базай для выдання навукова каментараваных збораў твораў іншых пісьменнікаў Беларусі, а таксама найбольш аўтарытэтай крыніцай для перавыдання творчай спадчыны І. Шамякіна.

У параўнанні з папярэднім Зборам твораў у 8 тт. (2003—2007), агульная колькасць матэрыялаў якога складала 238,8 друкаваных аркушаў, дадзенае выданне папоўнена творами, якія альбо зусім не друкаваліся, альбо былі змешчаныя толькі на старонках перыядычных выданняў ці зборнікаў, і налічвае 715,13 друкаваных аркушаў. Прычым, з іх — 108 друк. арк. прыходзіцца толькі на каментарыі, больш за 70 — на прадмову і пасляслоўі, 14,3 — на «Летапіс жыцця і творчасці І. Шамякіна».

Збор твораў ужо запатрабаваны чытачамі з самымі рознымі інтарэсамі: вучонымі, выкладчыкамі, студэнтамі-гуманітарыямі, выдаўцамі, мастакамі, перакладчыкамі, спецыялістамі тэатра і кіно, прыхільнікамі творчасці народнага пісьменніка. З'явілася яшчэ адна старонка ў гісторыі беларускай тэксталогіі і эдыцыйнай практыкі, а шамякізнаўства ўзбагацілася новымі каштоўнымі матэрыяламі і ўзнялося на якасна новы ўзровень. Збор твораў у 23 тамах, безумоўна, мае вялікае навуковае, грамадскае і культурнае значэнне, знайшоў і будзе знаходзіць свайго чытача і крытыка.